

Vida Virág PÁRHUZAMOS VÁGÁNYOKON

interjú ÚJVÁRI MILÁNNAL ÉS VÁRNAGY KRISTÓFFAL

Két fiatal táncos-koreográfus ül velem szemben a félhomályos pesti étteremben. Alig húsz évesek, de pályájuk már megannyi ponton találkozott, összefonódott és most közös célokért dolgozó munkatársként és barátként vannak jelen. Arcuk, beszédük áttüzesedve, szavaikban megváltják a több sebből vérző magyar táncéletet. Azon tűnődök, vajon mikorra kopik meg ez az ifjú lelkesedés? Vajon lesz-e elég erejük, bátorságuk kitarítani elképzeléseik és vágyaik mellett? Újvári Milán és Várnagy Kristóf mostanra saját útjukra léptek, felverte tenni akarással, hátuk mögött olyan tapasztalatokkal, mint a Magyar Táncművészeti Főiskola, Frenák Pál együttese és a Cirque du Soleil világhírű társulata.

Mikor és hogyan ismerkedtetek meg egymással?

• Milán: A MTF balettművész szakán találkoztunk, 2002-ben... Kristóffal nagyon hamar megtaláltuk a közös nyelvet, mert olyan táncos, aki széles spektrumon mozogva nem csak a táncra koncentrálna, hanem nyitott és gondolkodó ember is.

• Kristóf: Milán a show-tánc világából érkezett a főiskolára, negyedik évfolyamosként nyert felvételt. "Külsőként" került be a dogmatikus, zárt rendszerbe, amivel addigra nekem már megvoltak a konfliktusaim. Számomra ő a vérfrissítés lehetőségét jelentette: új technikát, szabad szellemiséget, érdemi kommunikációt.

Milán, a MDSSZ versenyzőjeként világbajnoki címet szerezted disco-kategóriában, így a Cirque du Soleil show-világa nyilván nem áll tőled távol. Egyenes út vezethetett volna a dobogó tetejéről a Cirque arénájába, te mégis kitérőt tettél a Magyar Táncművészeti Főiskolára...

• Milán: Miután 2000-ben megnyertem a VB-t, nem folytattam tovább a disco-t, a balett kezdett érdekelni. Szülői motivációra felvételiztem a főiskolára és még ebben az évben csatlakozni tudtam a korosztályomnak megfelelő évfolyamhoz. Két héttel az értesítés után Budapestre költöztem, egy hét múlva pedig már otthon éreztem magam a kollégiumban és a városban. A klasszikus metódika alapján felépített képzésben sok mindent megtanultam ugyan Dunaújvárosban, de talán alkati adottságaim miatt mellőzve éreztem magam a balett-szakon. Csak a háttérből figyeltem, ahogyan Kristóf balett-versenyeket nyer; a megmérettetés nekem is hiányzott a divattáncos évek sikerei után.

A Te pályád ennél egyértelműbben indult, Kristóf...

• Kristóf: Tizenkét éves koromban, egyéni elhatározásra kezdtem el a főiskolát, és akkor is, mint azóta mindig, a kíváncsiságom motivált.

Azt lehet mondani, hogy még a pályátok elején jártok, de már mindketten dolgoztatok hazánk egyik legmeghatározóbb kortárs alkotójával, Frenák Pállal. Kristóf, számos kortárs díjat gyűjtöttél be a Frenák Pál Társulat égisze alatt, míg Milánt a nevével fémjelzett előadásban a MIL AN-ban láthattuk.

• Kristóf: Sokat köszönhetek Frenák Pálnak. Valószínűleg már nem is lennék ezen a pályán, ha akkor, 2005-ben nem nyerek felvételt együttesébe.

Frenák Pál munkán túl motivációt és alternatívát is adott. És ami a legfontosabb, szabadságot a megvalósításra.

• Milán: Én Juhász Katán keresztül ismertem meg Frenák Pált és egy évig dolgoztam vele. Pali köztudottan olyan alkotó, akivel a művészi végeredmény érdekében konfrontálódni kell, és ehhez akkor még fiatalnak éreztem magam. Viszont nagyon sokat tanultam tőle; az időkezelése, a szcenikai megoldásai egészen bámulatosak. Nem koreográfiai elemeket, hanem energiákat lát a színpadon.

Éleetek következő állomása is megegyezik... Milyen tapasztalatokat szereztek a Cirque du Soleil világhírű együttesében?

• Milán: A Cirque du Soleil egy show-business társulat. Nem titok tény, hogy a pénzről szól, de emellett emberileg és művészileg is sokat jelentett nekem.

Példamutató lehetne minden hazai intézmény számára az a korrektség, ahogyan az ügyeket intézik. Mindenki egyenrangú, mindenki egyformán részese a show-nak és itt nagyon igaz, hogy "The show must go on" - ez az elsődleges, háttérbe szorulnak az egyéni problémák. Itt nincsenek sztárok. Itt maga a show a sztár.

• Kristóf: Indirekt tapasztalatként azt kellett észrevennem, hogy a magyar intézmények - kevés kivétellel - félreértik, és nem a helyén kezelik az alkalmazó-alkalmazott munkaviszonyt. Ez mind a Cirque-nél, mind Franciaországban másképpen működik...

Milyen érzés volt a stúdiósínpadok után kilépni egy olyan óriási térbe, mint a Cirque- aréna?

• Milán: Felemelő és egyben merőben más élmény egy hatalmas stadion porondján táncolni, mint belátható méretekkel rendelkező színpadokon dolgozni.

Egyáltalán nem volt közönségérzetünk; nem éreztük, hogy több ezer ember egyszerre figyel bennünket. A legfelszabadított pillanat a programban a finálé, de ennek az élményét is meg lehet egy idő után szokni. A Cirque-ben dolgozni sokkal inkább munka, mint művészi teljesítmény.

Beleszólhattatok a koreográfiába?

• Kristóf: A néhány perces improvizációs betétek ránk voltak bízva; itt mindenki megmutathatta hozott stílusát, tudását. Viszont a több mint száz főt megmozgató show koreográfiájában az elemek olyan bonyolult kapcsolatrendszerben vannak egymással, hogy nem lehet módosítani anélkül, hogy ne borulna az egész rendszer. Ebbe nem szólhattunk bele, és nem változtathattunk rajta önkényesen. Ez volt az együttműködés egyetlen lehetősége.

Számtalan veszélyes mutatvány, rengeteg díszlet és kellék kápráztatja el a közönséget az előadások alatt.

Nyilván nem omolhat össze egy ekkora show, ha a színpadon valami nem várt esemény következik be.

Mi történik a Cirque-arénában, ha valami hiba csúszik a számításokba? Voltatok részesei ilyen pillanatnak?

• Milán: Egy alkalommal egy lány behátrált a színpadi süllyesztőbe, de azonnal tovább kellett lépünk. Minden táncos fülemben fülhallgató van, így össze lehet

hangolni a színpadi eseményeket. Máskor - valami apró probléma miatt - egy egész jelenetet ugrottunk át. A legfájdalmasabb viszont az volt, amikor az egyik orosz fiú éppen az előadás előtt tudta meg, hogy meghalt az édesapja. Végigdolgozta az estét, aztán másnap hazautazott.

Elhagyva az iskolát, a Frenák Társulat művészileg garanciát jelentő közegét, és a Cirque nemzetközi csapatát, jelenleg mindketten saját elképzeléseitek szerint vesztek részt a kortárs magyar táncéletben. Első "hivatalos" koreográfusi megjelenésedre 2008 tavaszáig kellett várnunk Milán, amikor a radioballet bemutatkozott. Kis képzavar, hogy a radioballet összes tagja a MU Terminál végzős évfolyamából került ki... Kristóf neve, pedig egyre gyakrabban tűnik fel a Co.Projects kapcsán.

• Milán: A radioballet jelenleg egy személyben én vagyok, de szeretném, ha a köztudatba bekerülne a név. Ez egy non-profit, alkalmi közreműködésekre építő, ideiglenes tagokból felálló együttes. Inkább csak egy platform még. Fejes Ádámtól kiváló lehetőséget kaptam, hogy a Terminál táncosaival koreográfusként dolgozhassak együtt.

Egy ideig azonban nem is kívánok állandó társulatot létrehozni, mert nem tudom, hogyan alakul a pályám - csak előadásra szervezem össze az aktuális csapatot.

Ahogy a Cirque-ben?

• Milán: Igen. Ez nagyobb szabadságot ad nekem, mert mindig kiválaszthatom, hogy kikkel szeretnék együtt dolgozni, és olyan szempontból sem köt meg ez a szisztéma, hogy nincs előadáskényszerünk, és bármikor tarthatok szünetet, ha éppen más munkám adódik.

Kristóf, a te kezdeményezésed, Co.Projects mikor alakult, mióta létezik?

• Kristóf: Nehezen datálható a születése, mert mint igény, mint vállalkozás már 2005-től létezik, amikor Milánnal és Maday Timivel kimentünk az utcára táncolni... .

Aztán különböző koncepciók mentén mindenki elkezdte a saját útját járni, de még azt sem mondhatom, hogy más irányba indultunk - párhuzamos vágányokon haladunk egymás mellett. Ennek a kezdeti utcatáncnak lett folytatása a Co.Projects, és mára kialakult a négyfős szilárd mag. Intézményesített háttérrel július eleje óta létezőnk, azóta főállásban veszünk részt a munkában. Vállalásunk egy olyan alkotóműhely létrehozása, amely képes befogadni minden művészeti ágban dolgozó kortársunkat, megteremtve a lehetőséget a közös alkotásra. A megújult Krétakör analógiája szerint működünk.

Miért mentetek ki az utcára, miért nem maradtatok a színház zárt falai között?

• Kristóf: Akkoriban volt egy krízis, amikor több alkotó azt állította, hogy nem lehet Magyarországon táncot csinálni már, mert a közönség elfordul ettől a művésztől.

Éppen Franciaországból érkeztem haza és releváns viszonyítási alapot volt, hogy milyen külföldön a közönségkommunikáció és milyen itthon. Mert itthon nincsen... .

A Cirque-ben szerzett tapasztalataim ezt a felismerést csak tovább erősítették.

• Milán: - A kommunikáció kezdeményezése pedig, szerintünk nem a nézők dolga, hanem az alkotóké.

• Kristóf: - Így van. Elsősorban a színházé, az együttesé, az alkotóké. Nem várhatjuk el a közönségtől, hogy minden új vállalkozást, kísérletet figyelemmel kísérjen.

Állandóan jelen kell lenni a köztudatban. Mi azért mentünk ki az utcára, mert úgy éreztük, hogy hiányzik a valódi interakció. Meg kell keresnünk a saját közönségünket és meg is kell tartanunk, ez a mi felelősségünk. Ezzel egymásnak is tartozunk, mert ha valaki érdektelen darabot mutat be, azzal a mi közönségünket is elvonja és fordítva.

Nem háríthatjuk át ezt a problémát a nézőkre, a mi gondunk, ha nem tudjuk megszólítani az embereket. A kortárs tánc népszerűsítéséhez rengeteg eszköz áll a rendelkezésünkre: használhatjuk az utcai megjelenéseket, a szórólapozást, a plakátokat és a darab részleteiből összeállított köztéri bemutatókat is, emellett pedig ott az Internet, a maga végtelen lehetőségeivel. A kortárs tánc nincs benne kellőképpen a köztudatban.

Mindkettőtöket érdekli a táncfilm-készítés világa. A Magyar Táncfilmfesztiválon Radio Balett címmel mutattatok be egy táncfilmet.

Ez csak szárnypróbálgatás vagy komolyabb terveitek vannak a filmzéssel?

• Milán: Az utcáról visszatértünk a terembe és itt forgattuk le az első mozinkat. Azért nem áll távol tőlem ez a képi műfaj, mert amikor dolgozom, akkor is a társművészetek inspirálnak, igaz legfőképpen a zene, de így magamat is szeretem más műfajban kipróbálni.

• Kristóf: Komolyan megfogott a tánc rögzítésének problematikája. A vágáshoz ritmusérzék szükséges és hiszek abban, hogy másképp képes egy táncos kétdimenziós képpé formálni, vászonra alkalmazni a háromdimenziós mozgást.

Nem tartjátok egymást riválisnak?

• Kristóf: Művészeiről beszélünk nem egy sportágról. A jó fogalma szubjektív. Mindketten igyekszünk az általunk jónak vélt minőséghez közönséget találni és közben nem visszaélni a bizalmukkal. Azzal, hogy Milánnal barátok vagyunk és jó köztünk a kommunikáció; segítjük és erőt adunk egymásnak, örülünk egymás sikerének.

Tudásom legjavával segítem és inspirálom, ha erre van szüksége.

Visszamennétek a Cirque-be táncolni?

• Milán: Igen. Elindítottam valamit a radiobalett-tel, de még a magam útját szeretném járni. A Cirque-ben hangsúlyozzák, hogy lehet nemet mondani a felkérésekre, ezzel nem törölnek a listáról. Ha számomra megfelelő felkérést kapok, akkor visszamegyek ismét egy rövidebb időre.

• Kristóf: Általában nincs olyan vonat, amire ne szállnék fel, bárhová is tartson... . Most felelősséget vállaltam a Co.Projects-ért és partnereimért, ezért most biztosan nemet mondanék a megkeresésre... . Ahogy Hamvas írja: "Az ügyűséget választottam. Ez az egy ügyem van."